20473 - Çocukların Velayeti

Soru

Eşler boşandıklarında ergenlik yaşına varmamış çocuğun velayeti hususunda öncelik anneye aittir. Ancak kadın evlendiğinde velayette öncelik kocaya ait olur. Fakat baba çocukların nafakasını ödemediği durumda da baba, çocukları annelerinden alma hakkına sahip olur mu?

Nafaka vereceğine dair imkanı olduğunu söyleyen bir adam bir kadınla evlenmiş ve çocukları olmuş ve nafakasını ödüyor ancak birinci eşinden olan çocuklara nafaka vermiyor ve birinci eşine: Şayet evlenirsen çocukları senden alacağım diyor. Bu doğru mu?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Birincisi:

Alimlerin icmasına göre çocuk temyiz yaşına varmadığı müddetçe velayet hakkı annesinedir. Zira bu yaşlarda çocuk, annesinin şefkat ve özel bakımına ihtiyaç duyar. Ancak annesi evlendiğinde yeni eşinin haklarıyla meşgul olacağı için velayette öncelik hakkı düşer. İbn el Munzir, annenin velayet hakkı evlilikle düştüğüne dair alimlerin icmasını aktarmıştır. Kaynak: "el Kafi, İbn Abdulber 1/296. El Muğni 8/194"

Bu konuda aşağıdaki hadis delil olarak getirilir:

Abdullah b. Ömer r.a'dan rivayet edildiğine göre bir kadın Ey Allah'ın Rasulü! Şu benim oğluma, karnım (aylarca) kab oldu. Memelerim içme kabı oldu, bağrım onun için barınak oldu. Onun babası beni boşadı. (Şimdi de) onu benden almak istiyor" dedi. Rasûlullah (s.a.v.) de ona;

"Sen evlenmediğin sürece ona (bakmaya başkalarından) daha fazla hak sahibisin" buyurdu. (Ahmed 6707, Ebu Davud 2276, Elbani Hasen dedi, İbn Kesir sahih dedi, İrşad el Fakih 2/250)

İkincisi:

Çocukların nafakası, alimlerin icmasına göre baba üzerinde vaciptir. Koca ister çocukların annesiyle evli kalsın ister boşansın, anne ister fakir olsun ister zengin, babanın varlığıyla çocukların annelerine nafaka vacip olmaz.

Boşanmış annenin çocuklarına velayeti durumunda bile nafaka babaya vaciptir. Hatta çocuğu emzirme karşılığında ücret talep edebilir. Çocuklar için nafaka; barınma, yiyecek, içecek, eğitim vb. tüm ihtiyaçları kapsar. Nafaka tutarı örfe göre takdir edilirken babanın da maddi durumu göz önünde tutulur. Yüce Allah şöyle dedi: "Eli geniş olan, elinin genişliğine göre nafaka versin. Rızkı dar olan da, Allah'ın ona verdiğinden (o ölçüde) harcasın. Allah, bir kimseyi ancak kendine verdiği ile yükümlü kılar. Allah, bir güçlükten sonra bir kolaylık yaratacaktır." (Talak 7) şüphesiz imkanlar şehirden şehire kişiden kişiye değişmektedir. Şayet baba zengin ise nafaka onun durumuna göre alındığı gibi fakir veya orta halli ise durumuna göre nafaka takdir edilir. Şayet anne ve baba belirli bir miktar üzerine anlaşma sağlarlarsa tutar ister az ister çok olsun geçerli olur. Fakat anlaşmazlık durumunda yargıç arayı bulur.

Alimlerin ittifakıyla boşanmış bir kadın çocuğu emzirme karşılığında ücret talep edebilir.

İbn Kudame Rahimehullah şöyle dedi: Çocuğun emzirilmesini sağlamak babaya vaciptir. Şayet çocuğun annesi boşanmış ise çocuğu emzirmeye zorlayamaz. Bu konuda farklı bir görüş bilmiyoruz. (el Muğni 11/430)

Şöyle devam etmiştir: Şayet anne, emsal ücreti talep ederse öncelik ona verilir. İster baba gönüllü emziren bir kadın bulsun veya bulmasın öncelik annesinedir. (el Muğni 11/431)

Şeyhulislam İbn Teymiye Rahimehullah şöyle dedi: Emzirme ücreti anneye verilmesi konusunda alimler ittifak etmiştir. Yüce Allah şöyle dedi: "..Sizin için (çocuğu) emzirirlerse (emzirme) ücretlerini de verin ve aranızda uygun bir şekilde anlaşın. Eğer anlaşamazsanız, çocuğu baba hesabına başka bir kadın emzirecektir." (Talak 6)

(Elfetava el Kubra 3/347)

Üçüncüsü:

Alimler velayeti şöyle tarif etmişlerdir: Fayda ve zararı birbirinden ayıramayan ve bakımını tek başına yapamayan kişileri zarar veren şeylerden korumak, onları kendileri için en iyi şekilde yetiştirmek ve terbiye etmektir. (Ravdatul Talibin 9/98)

Çocuğun bakımı ve bakımıyla ilgilenmek amaçlandığı için velayette dikkate alınan şey velayetteki çocuğun menfaatidir, bu nedenle babanın nafaka da dahil olmak üzere bu görevi çocuğuna karşı yerine getirmekten kaçınması halinde, o zaman günah işlemiş olur ve velayet hakkını kaybeder. Velayet altında olan bir çocuğa gerekli bakım yapılmadığı ve yararına davranılmadığı takdirde o kişiye bırakılmaz. (el Ravdul el Murabba 3/251)

İbn Kudame el Makdisi şöyle dedi: Velayet çocuğun lehine işler, kendisini veya dinini olumsuz bırakacak velayet, meşru olmaz. (El Muğni 8/190)

İbn Kayyım şöyle dedi:

Velayet önceliğini anne veya babaya versek de amaç, çocuğun bakımı ve korunmasıdır. Bu nedenle İmam Malik ve Leys şöyle dedi: Şayet anne çocuğu koruyacak ve bakımını yerine getirecek konumda değilse baba kızını ondan olabilir. Aynı şekilde İmam Ahmed Rahimehullah meşhur rivayetinde şöyle demiştir: Bu konuda kriter çocuğa bakım ve koruma sağlamaktır. Şayet bir kimse bu görevi ihmal eder veya yerine getirmekten aciz ise veya namusu korumakta zayıf ise tartışmasız kız çocuğu annesine verilir.

Şayet ebeveynlerin birisi çocuğun eğitimini ihmal eder, Allah'ın emrettiği hususları yerine getirmezse günahkar olur ve velayeti kabul edilmez. Kısacası velayet hususunda görevini yerine getirmeyen kimsenin velayeti yoktur. Bu durumda kişi velayetten azledilir veya görevlerin yerine getirilmesi amacıyla başkasının yardımına başvurulur. Zira amaç imkan dahilinde Allah'a ve Peygamberine itaat etmektir.

Şayet bir adam bir kadınla evlenir fakat kadın kızının yararını gözetlemiyorsa ve kızın öz annesi bakımını daha iyi şekilde yerine getirecekse kesinlikle kız çocuğu üvey anneye bırakılmaz ve öz

annesine teslim edilir. (Zad el Mead 5/424)

Şeyh Abdurrahman el Sadi şöyle dedi:

Şayet ebeveynlerin birisi çocuğa karşı velayet görevini ihmal ederse velayet hakkı düşer ve velayet hakkı diğerine geçer. (el Fetava el Sadiye s. 535)

Bunun üzerine şayet baba çocuklarına nafaka vermekten imtina ederse velayet hakkı düşer. Amacı annelerine zarar vermek olsa dahi çocukların yararını riayet etmediği anlamına gelir. Anne, yargıç nezdinde çocukların nafakasını talep edebilir.

En iyisini Allah bilir.